

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра національної безпеки

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної і науково-педагогічної роботи та рекреації,
проф. Гаврилюк С. В.

Протокол № 2 від 17.10.2018 р.

ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

Міжнародна безпека

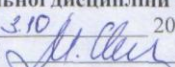
підготовки бакалаврів
спеціальності
251 державна безпека
освітньої програми
державна безпека

Луцьк – 2018

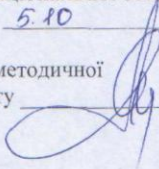
Програма навчальної дисципліни «Міжнародна безпека» підготовки бакалаврів, галузі знань 25 воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону спеціальності 251 державна безпека, за освітньою програмою державна безпека.
" " _____, 2018 р. - 23 с.

Розробник: Панасюк Віктор Васильович, старший викладач кафедри національної безпеки.

Рецензент: Разиграєв Олег Володимирович, кандидат історичних наук, доцент.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри національної безпеки, протокол №2 від 3.10.2018 р.
Завідувач кафедри (Наход М. А.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету історії, політології та національної безпеки протокол №3 від 5.10.2018 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (Шваб А. Г.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	галузь знань 25 воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Нормативна
		Рік навчання другий
Кількість годин/кредитів 150/5	спеціальність 251 державна безпека	Семестр третій
	освітня програма	Лекції 36 год.
ІНДЗ: немає	державна безпека	Практичні (семінарські) 36 год.
	освітній ступінь бакалавр	Самостійна робота 70 год.
		Консультації 8 год.
		Форма контролю: екзамен

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Метою курсу є поглиблене вивчення таких понять як «міжнародна безпека», а також шляхів їх забезпечення в зовнішньо політичній діяльності окремо держави, регіонів (в тому числі Європи) та світу в цілому; надання майбутнім фахівцям комплексних знань та умінь щодо розробки концепцій безпеки та їхнього втілення під час виконання професійних обов'язків. **Основними завданнями**, які ставить навчальна дисципліна є: ознайомлення студентів з такими поняттями, як «безпека», «національна безпека», «міжнародна безпека», «європейська безпека», «загроза», «виклик» тощо; вивчення типології загроз та викликів міжнародній безпеці в різні історичні періоди; вивчення нормативно-правової бази щодо забезпечення міжнародної безпеки; вивчення процесу забезпечення міжнародної безпеки в різні історичні періоди та проведення порівняльного аналізу цих процесів; вивчення основних проблем в процесі забезпечення міжнародної безпеки; вивчення специфіки функціонування систем безпеки в різних регіонах світу.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

Після опрацювання курсу студенти будуть компетентними, аби **знати**:

- основні теоретичні засади, понятійно-категоріальний апарат дисциплін «Міжнародна безпека»;
- основні можливі як безпосередні, так і потенційні загрози та виклики міжнародній безпеці та основні напрями політики щодо її зменшення та нейтралізації ризиків;
- головні проблеми та виклики міжнародній безпеці в умовах глобалізації;
- головні механізми забезпечення міжнародної безпеки та повноваження відповідних міжнародних організацій;
- роль і значення людського фактора в процесі забезпечення міжнародної безпеки.

А також **вміти**:

- визначати пріоритетні проблеми та сучасний стан міжнародної безпеки;
- обґрунтовувати форми та методи забезпечення міжнародної безпеки, збирати, систематизувати відповідну інформацію, формувати власні погляди на процеси, події та явища, виявляти закономірні зв'язки між ними;
- знаходити шляхи вирішення проблем, що виникають у процесі забезпечення міжнародної безпеки;
- визначати перспективи появи можливих потенційних ризиків у сфері міжнародної безпеки та шляхи їх нейтралізації, зокрема методом створення різних систем безпеки;
- спираючись на світовий та вітчизняний досвід, проводити дослідження у сфері міжнародної безпеки;
- складати огляди та реферати за вітчизняними та іноземними інформаційними матеріалами на основі самостійно віднайдені фактографічної і документальної інформації;
- проводити нормативне і пошукове прогнозування стану міжнародної безпеки (використовуючи інформаційно-аналітичні матеріали щодо конкретних процесів у регіоні та світі).

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Міжнародна безпека: концептуальні основи та сфери забезпечення

Тема 1. Концептуальні основи міжнародної безпеки (15 год.)

Підходи до визначення понять «безпека», «міжнародна безпека» та «європейська безпека», «загроза», «виклик»; національні інтереси як основа формування концепцій національної, регіональної (європейської) та міжнародної безпеки; еволюція загроз та викликів міжнародній та європейській безпеці; глобальні проблеми в контексті забезпечення міжнародної та європейської безпеки.

Тема 2. Міжнародна: військова сфера (13 год.)

Характеристика наявної ситуації в військовій сфері щодо забезпечення міжнародної та європейської безпеки; загрози та виклики міжнародній безпеці у військовій сфері; угоди щодо контролю над озброєннями в системі міжнародної безпеки; тероризм як виклик часу; роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у військовій сфері.

Тема 3. Міжнародна безпека: економічна сфера (11 год.)

Сутність та значення економічної складової у забезпеченні міжнародної безпеки; характер загроз та викликів міжнародній безпеці в економічній сфері; міжнародна безпека в умовах взаємозалежності суб'єктів світового господарства; енергетична безпека; роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у економічній сфері.

Тема 4. Міжнародна безпека: інформаційна та гуманітарна сфера (13 год.)

Сутність та значення інформаційної складової у забезпеченні міжнародної безпеки; характер загроз та викликів міжнародній безпеці в інформаційній сфері; сутність та значення гуманітарної складової у забезпеченні міжнародної безпеки; характер загроз та викликів міжнародній безпеці в гуманітарній сфері; роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у інформаційній та гуманітарній сферах.

Тема 5. Міжнародна безпека: екологічна сфера (11 год.)

Сутність та значення екологічної складової у забезпеченні міжнародної безпеки; характер загроз та викликів міжнародній безпеці в екологічній сфері; специфіка та основні пріоритети забезпечення екологічної безпеки в Європі; роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у екологічній сфері.

Змістовний модуль 2. Міжнародна та європейська безпека: специфіка регіонів та їхній взаємозв'язок

Тема 6. Регіональна безпека як складова системи міжнародної безпеки (11 год.)

Складові елементи системи міжнародної безпеки; міжнародна безпека та межі національного суверенітету; регіональна безпека як складова системи міжнародної безпеки; роль міжнародних та регіональних організацій у забезпеченні міжнародної та регіональної безпеки; роль ООН в забезпеченні міжнародної безпеки.

Тема 7. Система безпеки в Європі (11 год.)

Підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки; еволюція підходів в Європі до забезпечення європейської безпеки; роль ЄС, НАТО, ЗЄС та ОБСЄ у процесі забезпечення регіональної безпеки в Європі; взаємодія ЄС, НАТО та ОБСЄ з іншими організаціями у забезпеченні регіональної безпеки в Європі.

Тема 8. Система безпеки в Євразії та АТР (10 год.)

Підходи до забезпечення безпеки пострадянського простору; безпека як фактор інтеграції на пострадянському просторі; роль ШОС у процесі забезпечення безпеки в регіонах Євразії та АТР; підходи до забезпечення національної безпеки Китаю; специфіка регіону АТР та її вплив на формування системи регіональної безпеки; роль АСЕАН, АТЕС та АРФ у забезпеченні регіональної безпеки в АТР.

Тема 9. Система безпеки в Латинській Америці (8 год.)

Специфіка регіону Латинської Америки та її вплив на формування системи регіональної безпеки; підходи до забезпечення національної безпеки Бразилії; роль Андського співтовариства, Групи Ріо, КАРІКОМ та МЕРКОСУР у процесі забезпечення регіональної безпеки в Латинській Америці; взаємодія організацій регіону з ЄС у забезпеченні безпеки в регіоні.

Тема 10. Система безпеки на Близькому Сході (10 год.)

Специфіка регіону Близького Сходу та її вплив на формування системи регіональної безпеки; підходи до забезпечення національної безпеки Ізраїлю; підходи до забезпечення національної безпеки Ірану; роль Організації Ісламського співробітництва, Ради співробітництва арабських держав Перської затоки, Союзу для Середземномор'я та Ліги арабських держав у процесі забезпечення регіональної безпеки на Близькому Сході; взаємодія організацій регіону з ЄС у забезпеченні безпеки в регіоні.

Змістовий модуль 3. Україна в системі міжнародної безпеки

Тема 11. Роль міжнародних організацій в формуванні та трансформації системи міжнародної безпеки (4 год.)

ООН як провідна глобальна організація забезпечення міжнародної безпеки: історія створення та розвиток. Органи ООН з підтримки миру та безпеки (Рада Безпеки, Генеральна Асамблея, Міжнародний суд ООН). Роль ОБСЄ в системі міжнародної безпеки: від наради до організації. Пріоритетні напрямки діяльності ОБСЄ з підтримки безпеки та миру. Місце НАТО у формуванні сучасної системи міжнародної безпеки. Еволюція концептуальних засад НАТО у постбіполярний період. Роль Європейського Союзу в системі міжнародної безпеки. Особливості реалізації спільної політики безпеки та оборони ЄС на сучасному етапі.

Тема 12. Нормативно-правові та інституційні засади реалізації політики безпеки України (6 год.)

Підходи України до визначення національної та міжнародної безпеки: аналіз основоположних документів. Підходи України до посилення безпеки на національному та міжнародному рівнях. Класифікація викликів та загроз національній безпеці. Стратегічні цілі та основні завдання політики національної безпеки української держави. Воєнно-політичні аспекти національної безпеки України. Пріоритетні напрямки реалізації зовнішньої політики України у сфері безпеки та захисту національних інтересів. Повноваження та компетенція органів влади в Україні в сфері безпеки.

Тема 13. Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ (8 год.)

Пріоритетні питання діяльності України в ООН. Проблема реформування ООН та позиція України. Україна та ОБСЄ в контексті трансформації системи міжнародної безпеки.

Інтереси України щодо участі в операціях з підтримки миру. Нормативно-правове регулювання миротворчої діяльності України: національний та міжнародний контекст. Місце України в міжнародних миротворчих силах, зокрема під егідою ООН та ОБСЄ

Тема 14. Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки (11 год.0)

Україна в системі європейської безпеки. Взаємодія Україна - НАТО. Співробітництво України та ЄС в сфері безпеки.

Безпекове співробітництво України з країнами Центрально-Східної та Південно-Східної Європи.

Участь України у врегулюванні конфліктів в Європі: історія і сучасність. Інтереси та підходи України до врегулювання конфліктів в Європі.

Тема 15. Двостороннє співробітництво України в сфері безпеки (8 год.)

Безпека України в контексті діалогу з провідними акторами та стратегічними партнерами: проблеми та перспективи. Діалог Україна-США з питань міжнародної безпеки. Основні напрямки взаємодії в сфері безпеки України з країнами СНД. Співробітництво України з країнами Сходу та Азії в безпекових питаннях.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№з /п	Назва змістових модулів і тем	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Консультації	Усього
Змістовний модуль 1. Міжнародна безпека: концептуальні основи та сфери забезпечення						
1.	Тема 1. Концептуальні основи міжнародної безпеки	4	4	6	1	15
2.	Тема 2. Міжнародна: військова сфера	4	2	6	1	13
3.	Тема 3. Міжнародна безпека: економічна сфера	2	2	6	1	11
4.	Тема 4. Міжнародна безпека: інформаційна та гуманітарна сфера	4	2	6	1	13
5.	Тема 5. Міжнародна безпека: екологічна сфера	2	2	6	1	11
	Разом за I модуль	16	12	30	5	63
Змістовний модуль 2. Міжнародна та європейська безпека: специфіка регіонів та їхній взаємозв'язок						
6.	Тема 6. Регіональна безпека як складова системи міжнародної безпеки	2	4	4	1	11
7.	Тема 7. Система безпеки в Європі	2	2	6	1	11
8.	Тема 8. Система безпеки в Євразії та АТР	2	4	4		10
9.	Тема 9. Система безпеки в Латинській Америці	2	2	4		8
10.	Тема 10. Система безпеки на Близькому Сході	2	4	4		10
	Разом за II модуль	10	16	22	2	50
Змістовний модуль 3. Україна в системі міжнародної безпеки						
11.	Тема 11. Роль міжнародних	2		2		4

	організацій в формуванні та трансформації системи міжнародної безпеки					
12.	Тема 12. Нормативно-правові та інституційні засади реалізації політики безпеки України	2		4		6
13.	Тема 13. Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ	2	2	4		8
14.	Тема 14. Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки	2	4	4	1	11
15.	Тема 15. Двостороннє співробітництво України в сфері безпеки	2	2	4		8
	Разом за III модуль	10	8	18	1	37
	Разом	36	36	70	8	150

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Концептуальні основи міжнародної безпеки.</p> <p>1. Підходи до визначення понять «безпека», «міжнародна безпека» та «європейська безпека», «загроза», «виклик».</p> <p>2. Сутність понять «безпека», «міжнародна безпека» та «європейська безпека», «загроза», «виклик».</p> <p>3. Національні інтереси як основа формування концепцій національної, регіональної (європейської) та міжнародної безпеки.</p> <p>4. Еволюція загроз та викликів міжнародній та європейській безпеці.</p> <p>5. Вплив глобалізації на виникнення загроз та викликів міжнародній та європейській безпеці.</p> <p>6. Глобальні проблеми в контексті забезпечення міжнародної та європейської безпеки.</p>	4
2	<p>Міжнародна безпека: військові та економічні аспекти.</p> <p>1. Характеристика наявної ситуації в військовій сфері щодо забезпечення міжнародної безпеки.</p> <p>2. Загрози та виклики міжнародній у військовій сфері.</p> <p>3. Угоди щодо контролю над озброєннями в системі міжнародної безпеки.</p> <p>4. Тероризм як виклик часу.</p> <p>5. Роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у військовій сфері.</p> <p>6. Характер загроз та викликів міжнародній безпеці в економічній сфері.</p> <p>7. Міжнародна безпека в умовах взаємозалежності суб'єктів світового господарства</p> <p>8. Фінансова криза 2008 року.</p>	4

	9. Роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у економічній сфері.	
3	<p>Міжнародна безпека: гуманітарні, екологічні та інформаційні аспекти.</p> <p>1. Сутність та значення інформаційної та гуманітарної складової у забезпеченні міжнародної безпеки.</p> <p>2. Характер загроз та викликів міжнародній безпеці в інформаційній та гуманітарній сфері.</p> <p>3. Роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної у інформаційній та гуманітарній сферах.</p> <p>4. Сутність та значення екологічної складової у забезпеченні міжнародної безпеки.</p> <p>5. Характер загроз та викликів міжнародній безпеки в екологічній сфері.</p> <p>6. Специфіка та основні пріоритети забезпечення екологічної безпеки в Європі</p> <p>7. Роль міжнародних, регіональних організацій у забезпеченні міжнародної безпеки у екологічній сфері.</p>	4
4	<p>Регіональна безпека як складова системи міжнародної безпеки</p> <p>1. Складові елементи системи міжнародної безпеки.</p> <p>2. Міжнародна безпека та межі національного суверенітету.</p> <p>3. Регіональна безпека як складова системи міжнародної безпеки.</p> <p>4. Роль міжнародних та регіональних організацій у забезпеченні міжнародної та регіональної безпеки.</p> <p>5. Роль ООН в забезпеченні міжнародної безпеки.</p>	4
5	<p>Система регіональної безпеки в Європі, Євразії та АТР</p> <p>1. Підходи провідних європейських країн до забезпечення національної та європейської безпеки.</p> <p>2. Еволюція підходів в Європі до забезпечення європейської безпеки.</p> <p>3. Роль ЄС, НАТО, ЗЄС та ОБСЄ у процесі забезпечення регіональної безпеки в Європі.</p> <p>4. Взаємодія ЄС, НАТО та ОБСЄ з іншими організаціями у забезпеченні регіональної безпеки в Європі.</p> <p>5. Підходи до забезпечення безпеки пострадянського простору.</p> <p>6. Безпека як фактор інтеграції на пострадянському просторі.</p> <p>7. Роль ШОС у процесі забезпечення безпеки в регіонах Євразії та АТР.</p> <p>8. Підходи до забезпечення національної безпеки Китаю.</p> <p>9. Специфіка регіону АТР та її вплив на формування системи регіональної безпеки.</p> <p>10. Роль АСЕАН, АТЕС та АРФ у забезпеченні регіональної безпеки в АТР.</p>	6
6	<p>Система безпеки в Латинській Америці та на Близькому Сході.</p> <p>1. Специфіка регіону Латинської Америки та її вплив на</p>	6

	<p>формування системи регіональної безпеки.</p> <p>2. Підходи до забезпечення національної безпеки Бразилії.</p> <p>3. Роль регіональних організацій у процесі забезпечення регіональної безпеки в Латинській Америці.</p> <p>4. Взаємодія організацій регіону з ЄС у забезпеченні безпеки в регіоні.</p> <p>5. Специфіка регіону Близького Сходу та її вплив на формування системи регіональної безпеки.</p> <p>6. Підходи до забезпечення національної безпеки Ізраїлю.</p> <p>7. Підходи до забезпечення національної безпеки Ірану.</p> <p>8. Роль регіональних організацій у процесі забезпечення регіональної безпеки на Близькому Сході.</p> <p>9. Взаємодія організацій регіону з ЄС у забезпеченні безпеки в регіоні.</p>	
7	<p>Україна в системі міжнародної безпеки</p> <p>1. Україна та проблеми безпеки в рамках ООН та ОБСЄ.</p> <p>2. Інтереси України щодо участі в операціях із підтримки миру.</p> <p>3. Нормативно-правове регулювання миротворчої діяльності України: національний та міжнародний контекст.</p> <p>4. Місце України в миротворчих місіях ООН та ОБСЄ.</p> <p>5. Україна в європейській та євроатлантичній системах безпеки.</p>	4
8	<p>Регіональний вимір політики безпеки України</p> <p>1. Безпекове співробітництво України з країнами Центральної-Східної та Південно-Східної Європи.</p> <p>2. Участь України у врегулюванні конфліктів в Європі: історія та сучасність</p> <p>3. Безпековий діалог України з провідними акторами та стратегічними партнерами.</p> <p>4. Основні напрямки взаємодії в сфері безпеки України та пострадянських країн.</p> <p>5. Безпекове співробітництво України з країнами Сходу та Азії.</p>	4
	Разом	36

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних та джерельних основ навчального матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом на самостійну роботу виділено 70 годин.

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	Дайте визначення понять «міжнародна безпека»	1
2.	Регіональна безпека як комплекс заходів держав регіону	1
3.	Умови формування, основні функції та завдання систем міжнародної безпеки	1

4.	Основні принципи формування систем міжнародної безпеки.	1
5.	Основні загрози міжнародній безпеці в найважливіших сферах життєдіяльності	1
6.	Наведіть приклади нових загроз і викликів міжнародній безпеці	1
7.	Основні суб'єкти систем забезпечення міжнародної та їх повноваження	1
8.	Інформаційне забезпечення систем міжнародної безпеки	1
9.	Основні фактори впливу на системи міжнародної безпеки.	1
10.	Внутрішні та зовнішні проблеми в діяльності систем міжнародної безпеки, шляхи їх вирішення	1
11.	Позиція України щодо участі в міжнародних і регіональних системах безпеки	1
12.	Військово-політична та економічна складові систем міжнародної безпеки	1
13.	Екологічна, енергетична, інформаційна складові систем міжнародної безпеки	1
14.	Загрози і виклики системам міжнародної безпеки в гуманітарній сфері	1
15.	Концептуальні підходи щодо забезпечення міжнародної безпеки в період «холодної війни»	1
16.	Концептуальні підходи щодо забезпечення міжнародної безпеки в постбіполярний період	1
17.	Вплив процесів глобалізації на процес забезпечення міжнародної безпеки в економічній сфері	1
18.	Організація Об'єднаних Націй, її структура та напрями діяльності	1
19.	Діяльність ООН щодо правового, мирного вирішення локальних, міжетнічних конфліктів	1
20.	Міжнародне законодавство в сфері дотримання режиму нерозповсюдження зброї масового знищення	1
21.	Політична основа систем міжнародної безпеки	1
22.	Релігійні проблеми як виклик міжнародній безпеці	1
23.	Основні напрями демографічної безпеки в регіоні Європи.	1
24.	Основні напрями демографічної безпеки на міжнародній арені.	1
25.	Питання ядерного роззброєння в контексті міжнародної безпеки	1
26.	Проаналізуйте договірно-правову базу ядерного роззброєння	1
27.	Офіційна позиція України щодо ядерного роззброєння	1
28.	Проблема трансформації НАТО в контексті забезпечення європейської безпеки	1
29.	Діяльність української дипломатії щодо вдосконалення систем міжнародної безпеки в рамках ОБСЄ та ООН	1
30.	Проблемні питання оборонної політики країн Європи в контексті забезпечення європейської безпеки	1
31.	Міжнародні миротворчі операції як один з механізмів забезпечення міжнародної безпеки	1
32.	Роль ООН та НАТО щодо гарантування миру та безпеки в Європі і світі	1
33.	Роль ОБСЄ у забезпеченні миру та безпеки в Європі	1
34.	Роль Ради Європи у забезпеченні безпеки у Європі та Євразії	1
35.	Процес забезпечення безпеки на Близькому Сході після «арабської весни»	1
36.	Специфіка забезпечення безпеки в регіоні Латинської Америки	1
37.	Сутність інформаційної безпеки	1

38.	Проаналізуйте сучасний стан міжнародної правової бази в інформаційній сфері	1
39.	Економічна криза в Європі як виклик європейській та міжнародній безпеці	1
40.	Тенденції економічного розвитку на сучасному етапі та їх вплив на стан міжнародної безпеки	1
41.	Обґрунтуйте необхідність диверсифікації джерел енергоносіїв для економічної безпеки регіону Європи	1
42.	Охарактеризуйте ідеї «розрядки» в Європі та шляхи їх реалізації	1
43.	Оцінка рішення Стамбульського саміту 1999 р.	1
44.	Форми міжнародного співробітництва в екологічній сфері	1
45.	Роль ШОС у забезпеченні безпеки в регіоні Євразії	1
46.	Порівняйте діяльність ШОС та СНД у забезпеченні безпеки в регіоні Євразії	1
47.	Проаналізуйте роль АСЕАН у забезпеченні безпеки регіону АТР в економічній сфері	1
48.	Роль ОЧЕС та ЦЄІ в забезпеченні безпеки Європи	1
49.	Проаналізуйте механізми забезпечення безпеки в регіоні Північної Америки	1
50.	Шляхи підвищення екологічної безпеки на міжнародній арені	1
51.	Роль міжнародних організацій в формуванні системи міжнародної безпеки.	1
52.	«М'яка» безпека в стратегічних концепціях держав та організацій	1
53.	Інформаційна безпека та політика України	2
54.	Людська безпека: сутність та забезпечення	1
55.	Міжнародні програми з підтримки міжнародної безпеки.	1
56.	Регіоналізація безпекової політики України.	2
57.	Загрози та виклики національній безпеці України.	2
58.	Суб'єкти забезпечення національної безпеки та їхні повноваження	1
59.	Воєнно-політичні аспекти національної безпеки України.	2
60.	Пріоритетні питання діяльності України в ООН: історія та сучасність.	2
61.	Співробітництво Україна – НАТО та ОБСЄ: спільне та відмінне	2
62.	Енергетичний чинник безпекового співробітництва України	1
63.	Чорноморський регіон в безпековій політиці України.	1
64.	Безпекові питання у відносинах України з країнами Сходу та Азії	1
	Разом	70

6. ВИДИ (ФОРМИ) ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ (ІНДЗ)

1. Порівняльний аналіз монографій: Бжезінський З. Стратегічне бачення: Америка та криза глобальної влади. – Львів, 2012; Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. – Київ, 2017.

Форма звітності – конспект та індивідуальна співбесіда:

- предмет та хронологічні межі дослідження;
- принципи структурування дослідження (проблемний, хронологічний, проблемно-хронологічний та ін.);
- концептуалізація структурних компонентів дослідження, чинники її аргументованості (корпус документальних та аналітичних джерел та ін.);
- особливості поточного та прикінцевого висновкування;
- можливості використання матеріалів дослідження у фаховій діяльності.

2. Співбесіда на тему: «Постбіполярність у дискурсах Ф. Фукуяма та С. Гантінгтона: триумф чи колапс Заходу».

3. Есей на тему: «Російсько-українська війна 2014-2018 рр.: гібридний світовий (без)лад». Есей складається зі вступу, основного тексту викладу (спорядженого науковим апаратом), самостійних висновків, списку використаних джерел. Текст має бути комп'ютерно укладеним (Times New Roman, 12 кегль, 1 інтервал), кожна сторінка з полями пронумерована. Обсяг есею – 5-6 сторінок (формат А-4).

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою складається із сумарної кількості балів за:

- поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 40 балів);
- модульна контрольна робота (максимум 60 балів).

Поточний контроль (мах. 40 б.)			Модульний контроль (мах. 60 б.)			Загальна кількість балів
Модуль 1			Модуль 2			
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Модульний контроль 1	Модульний контроль 2	Модульний контроль 3	
12 балів як середнє арифм.	12 балів як середнє арифм.	12 балів як середнє арифм.	20 балів – порівняльний аналіз монографій	20 балів – тематична співбесіда	20 балів – есей	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу,

		розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ

		на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на контрольних роботах

1 бал – студент може розрізнити об'єкт навчання і відтворити деякі його елементи, мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності.

2 бали – студент фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт навчання, виявляє здатність елементарно викладати думку, може відтворити кілька термінів, явищ, без зв'язку між ними; повинен вибрати вільний варіант відповіді.

4 бали – студент має початковий рівень знань; знає близько половини навчального матеріалу; здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, повторити за зразком певну дію, описує явища, процеси без пояснень причин; за допомогою викладача здатен відтворити їх послідовність, слабо орієнтуються в поняттях, має фрагментарні навички в роботі з підручником, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі, здатен давати відповіді на прості, стандартні запитання, виявляє інтерес до навчального матеріалу.

6 балів – Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило, здатен відтворити його з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати, орієнтується в хронології, підтверджує висловлене судження одним-двома аргументами; здатен використовувати наочні матеріали; відповіді непослідовні та нелогічні.

8 балів – студент виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь його правильна, але недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

10 балів – студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; уміє наводити окремі власні приклади та підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає таблиці та схеми.

12 балів – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити

висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями.

14 балів – студент вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання в дещо змінених ситуаціях, уміє аналізувати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; висловлює стандартну аргументацію при оцінці дій, процесів, явищ; чітко тлумачить поняття; здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу.

16 балів – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

18 балів – студент володіє узагальненими поняттями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них.

20 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	Не зараховано (з можливістю повторного складання)
1 – 59	Fx	Незадовільно	

8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки. — К.: Знання-Прогрес, 2002. — 332 с.
2. Багиров А. Интернет в международных отношениях // Международная жизнь. — 2000. — № 8–9.
3. Бельков О.А. Понятійно-категорійний апарат концепції національної безпеки // Безпека. — 1994. — № 3.
4. Бодрук О.С. Структура воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти. — К.: НІПМБ, 2001.
5. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів. — К.: Либідь, 1995.
6. Ваганов В.Б., Гончаренко О.М. Стратегія національної безпеки України в контексті досвіду світової політики // Наука і оборона. — 2001. — № 1.
7. Ваганов В.Б., Лисицин Е.М. Воєнна політика в контексті національної безпеки // Наука і оборона. — 2005. — № 3. — С. 3–7.

8. Воєнна безпека та оборонні технології: десять років досліджень // Наука і оборона. — 2004. — № 1. — С. 9–12.
9. Всеобъемлющая международная безопасность: Справочник. — М., 1990.
10. Голобуцкий А., Шевчук О. Информация, глобализация, терроризм и ближайшее будущее человечества. — М., 2004. — 450 с.
11. Голубко В.Б., Жук С.Я., Косевцев В.О. Концептуальні основи інформаційної безпеки України // Наука і оборона. — 2004. — № 2. — С. 19–21.
12. Горбулін В. На захист національних інтересів // Політика і час. — 1995. — № 2.
13. Данілян О., Дзобань О., Панов М. Національна безпека України (сутність, структура, напрямки реалізації). — Харків: Фоліо, 2002.
14. Денисова Е. Опыт макроэкономической стабилизации в государствах Латинской Америки // Мировая экономика и международные отношения. — 1993. — № 8.
15. Жданов Н.В. Исламская концепция миропорядка. — М., 2003.
16. Загальна Декларація прав людини: Затверджена і проголосована ООН 10 грудня 1948 р.
17. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. // Політика і час. — 2003. — № 7.
18. Зленко А. Дипломатия и политика. Украина в процессе динамических геополитических перемен. — Харьков: Фолио, 2004. — 555 с.
19. Ємельянов В.П. Тероризм і злочини терористичної спрямованості. — Харків, 2001. — 456 с.
20. Израелян В. ООН и разоружение. — М., 1991.
21. Качинський А.Б., Єгоров Ю.В. Роль і місце екологічної складової у структурі національної безпеки України // Національна безпека: український вимір. — 2009. — № 5. — С. 73-88.
22. Концепція (Основи державної політики) національної безпеки України: Схвалено Постановою Верховної Ради України від 16 січня 1997 р. // Голос України. — 1997. — 4 лютого.
23. Картунов С.В., Викулов С.Ф. Уничтожение химического оружия // Международная жизнь. — 1997. — № 11-12. — С. 27-33.
24. Крутских А., Федоров А. О международной информационной безопасности // Междунар. жизнь. — 2000. — № 2.
25. Лимаренко В.В., Лимаренко Г.В., Шпура М.І. Оцінка впливу миротворчої діяльності на рівень конфліктності відносин між сторонами воєнно-політичного конфлікту // Наука і оборона. — 2005. — № 1. — С. 3–11.
26. Лисицин Е.М. Воєнна політика як складова політики національної безпеки України // Наука і оборона. — 1999. — № 2.
27. Литвиненко О., Бінько І., Потіха В. Інформаційний простір як чинник забезпечення національних інтересів України. — К.: ШСД, 1998.
28. Литвиненко О. Інформаційна безпека — складова національного суверенітету // Політика і час. — 1997. — № 4.
29. Логунов А.Б. Региональная и национальная безопасность: Учебное пособие. — М.: Вузовский учебник, 2009. — 432 с.
30. Лунеев В.В. Преступность в межнациональных конфликтах // Социс. — 1995. — № 4. — С. 103-111.
31. Лялина И.С. Правовые основы взаимодействия Организации Договора о коллективной безопасности и Шанхайской организации сотрудничества // Право и политика. — 2006. — № 5.
32. Манілов В.Л. Дослідження проблем національної безпеки // Військо України. — 1995. — № 5.
33. Манілов Є.М. Національна безпека: цінності, інтереси і цілі // Військо України. — 1995. — № 6.
34. Международно-правовые основы сотрудничества стран СНГ. — М., 1997.

35. Международные организации и кризис на Балканах. В 3 т. Т.1-2: Документы. – М.: Изд-во Индрик, 2000.
36. Международные экономические отношения // Под ред. проф. В. Е. Рыбалкина. — М.: ЮНИТИ, 1999.
37. Нечаев С.М. Система спільного стратегічного планування забезпечення національної безпеки у воєнній сфері // Наука і оборона. — 2005. — № 3. — С. 9–16.
38. Нижник Н., Ситник Г., Білоус В. Національна безпека України (методологічні аспекти, стан і тенденції розвитку). — Ірпінь, 2000.
39. Олкотт М.Б., Удалова-Эварт Н. Наркотрафик на Великом шелковом пути: безопасность в Центральной Азии. – М., 2000.
40. Орлов А. Угрозы в социальной сфере: их диагностика и возможности предупреждения / Вопросы экономики. 1995. № 1. С.-107-119.
41. Парохонський Б.О. Стратегічні інтереси України в країнах Чорноморського регіону та проблеми національної безпеки. — К.: НІСД, 2001.
42. Пахомов Ю.М. та ін. Національні економіки у глобальному конкурентному середовищі. — К., 1997.
43. Перепелиця Г. Конфлікти в посткомуністичній Європі. – К., 2003. – 432 с.
44. Подворна О. Стратегічне партнерство Росії та США: економічна площина / О. Подворна. // Наукові записки. Серія «Міжнародні відносини». – Вип. 2. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2010. – С. 86-96.
45. Подворна О. Стратегічне партнерство Росії та США: політично-військова площина / О. Подворна. // Наукові записки. Серія «Міжнародні відносини». – Вип. 1. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2009. – С. 100-115.
46. Пойар Т. Зачем Чешской Республике ПРО? // Россия в глобальной политике. – 2007. – №6. – С. 191-199.
47. Про без'ядерний статус України: Постанова Верховної Ради України від 24.10.91.
48. Про основні напрямки зовнішньої політики України // ВВР України. — 1993. — № 37.
49. Почепцов Г. Национальная безопасность стран переходного периода. — К., 1996. — 136 с.
50. Раденький В.І. Основні аспекти нової Воєнної доктрини України в контексті національної безпеки України // Військо України. — 1997. — № 2–12.
51. Россия в глобализирующемся мире: Стратегия конкурентоспособности / Российская академия наук, отделение общественных наук, секция экономики; акад. Д.С. Львов [и др.]. - М.: Наука, 2005. – 507 с.
52. Солана Х. Решающий момент для НАТО: Решения Вашингтонского саммита и кризис в Косово // Вестник НАТО. —1999.
53. Тарасюк Б. І. Чи бути Україні без'ядерною // Політика і час. — 1993. — № 3.
54. Толстов С. Глобалізація і геополітичні зміни сучасного середовища міжнародної безпеки // Глобалізація і безпека розвитку / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко. — К.: КНЕУ, 2001.
55. УРСР у міжнародних організаціях: Зб. док. — К., 1993.
56. Усова Е.Ю. Развитие израильской концепции национальной безопасности: новые проблемы и тенденции на рубеже веков // Проблемы безопасности в Азии. – М., 2001.
57. Храбан І. У рамках Євроатлантичного партнерства. НАТО, ЄС та європейська оборона // Політика і час. — 2003. — № 1. — С. 64. –70.
58. Цапенко І. Социально-политические последствия международной миграции населения // Мировая экономика и международные отношения. — 1993. — № 3. — С. 52–63.
59. Шаваев А. Национальная безопасность: некоторые вопросы теории // Безопасность Евразии. — 2005. — № 1.
60. Шкідченко В.П., Кохно В.Д. Воєнна безпека як категорія воєнної науки та складова національної безпеки України // Наука і оборона. — 2000. — № 4.
61. Экономическая и национальная безопасность: Учебник / под ред. Е.А. Олейникова. – М.: Изд – во «Экзамен», 2005. – 768 с.
62. Этнополитические конфликты в Югославии и Юго-Восточная Европа. – М., 1999.

63. Юго-Восточная Европа в эпоху кардинальных перемен / Под ред. А.А. Язьковой. – М.: Изд-во «Весь мир», 2007. – 352 с.
64. Ядерное оружие и национальная безопасность / под ред. В.Н.Михайлова. – Саранск, 2008. – 214 с.
65. Bezpieczeństwo międzynarodowe czasu przemian. Zagrożenia – koncepcje – instytucje / R. Kuźniar, Z. Lachowski (red.). – Warszawa, 2003.
66. Bezpieczeństwo międzynarodowe. Teoria i praktyka / K. Żukrowska, M. Grącik (red.). – Warszawa: Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, 2006. – 346 s.
67. Bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe u schyłku XX wieku / D. B. Bobrow, E. Halizak, R. Zięba (red.). – Warszawa, 1997.
68. Durys P., Pacholski P., Słomka L., Obrona przed bronią masowego rażenia w NATO. – Warszawa, 2003.
69. Halizak E., Stosunki międzynarodowe w regionie Azji i Pacyfiku. – Warszawa, 1999.
70. Instytucjonalizacja wielostronnej współpracy międzynarodowej w Europie / S. Parzymies, R. Zięba (red.). – Warszawa, 2004.
71. Kagan R., Potęga i Raj. Ameryka i Europa w nowym porządku świata / Warszawa, 2003.
72. Kontrola zbrojeń. Rozbrojenie u progu XXI wieku / A. D. Rotfeld (red.). – Warszawa, 2002.
73. Koszel B., Konflikt na Bałkanach (1991-1999) a bezpieczeństwo europejskie. Zeszyty Instytutu Zachodniego, 2000, nr 16, Poznań, 2000.
74. Ogniska konfliktów: Bałkany, Kaukaz / B. Klich (red.), Kraków, 2000.
75. Rosenau J. N., Distant Proximities: Dynamics Beyond Globalization / Princeton, 2003.
76. Region Azji Centralnej jako obszar wpływów międzynarodowych / B. Bojarczyk, A. Ziętek (red.). – Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2008. – 290 s.
77. Russia and Asia. The Emerging Security Agenda / G. Chuftrin (ed.). – SIPRI, Oxford, 1999.
78. Świat po Kosowie / A. Magdziak-Miszewska (red.), Warszawa, 2000.
79. The Changing Geopolitics of Eastern Europe / Dawson A.H., Fawn R. (eds.). – London: Frank Cass, 2002.
80. Udział USA w systemie bezpieczeństwa europejskiego / E. Cziomera (red.). – Kraków, 2000.
81. Аналітична доповідь «Реформа сектору безпеки в чорноморських державах (Азербайджан, Болгарія, Вірменія, Грузія, Молдова, Румунія, Туреччина): досвід для України» (у співавторстві) - Одеса, 2011. – Режим доступу: <http://od.niss.gov.ua/articles/477/>
82. Аналітична доповідь «Україна в системі міжнародних заходів щодо придністровського врегулювання: пріоритети та інструменти» (у співавторстві) - Одеса, 2011. – Режим доступу: <http://od.niss.gov.ua/articles/474/>
83. Бжезинський З. Україна у геостратегічному контексті. – К., 2006. – 102 с.
84. Бодрук О. Военно-політичні аспекти забезпечення безпеки // Стратегічна панорама. - 2002. – № 2. - С. 65-74.
85. Бодрук О. Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти / О. Бодрук. – К. : НППМБ, 2001. – 299 с.
86. Военна безпека України на межі тисячоліть. – К.: Стилос, 2002. – 394 с.
87. Глобалізація і безпека розвитку / [О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко, М. О. Гончаренко, В. А. Зленко та ін.] / Під. ред. О. Г. Білоруса. — К. : Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин, Київ. нац. екон. ун-т., 2001. — 734 с.
88. Горбулін В. П. Шляхи зміцнення національної безпеки України / В. П. Горбулін, А. І. Шевцов // Стратегічна панорама. – 2010. - № 1 (38). – С. 6-16.
89. Євроатлантична інтеграція України: глобальний та регіональний виміри / Коваль І.М., Глебов С.В., Дубовик В.А. та ін.. – Одеса: «Астропринт», 2008. – 142 с.
90. Зовнішня політика України в умовах глобалізації 1991 – 2003. Анотована історична хроніка міжнародних відносин. - К.: Генеза, 2004. – 615 с.
91. Капітоненко М.Г. Міжнародні конфлікти: навч. посіб. – К.: Либідь, 2009. – С. 194-344.
92. Коваль І. М. Модернізація системи безпеки в сучасній Європі (міжнародно-правовий аспект). // Дослідження світової політики : зб. наук. праць. – Київ, Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – 2000. – Вип. 13. – С. 47-52.

93. Литвиненко О. Європейська безпека і Україна: можливий шлях послабити виклики і загрози / О. Литвиненко // *International Review*. – 2009. – № 3. – С. 31-39.
94. Малиновська О. Нові виклики національній та регіональній безпеці: тероризм, організована злочинність, нелегальна міграція // *Нова безпека*. – 2003. – № 2. – С. 53–62.
95. Мальський М.З., Мацяк М.М. Теорія міжнародних відносин. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – С. 444-486; С. 487-509.
96. Національна безпека України: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації: Матеріали «круглого столу» / [За заг. ред. О. В. Литвиненка]. – К. : НІСД, 2011. – 64 с.
97. Незалежність України в глобалізованому світі: вектори ХХІ століття : зб. матеріалів міжнар. наук. конф. (Київ, 22 серп. 2011 р.) : до 20-річчя незалежності України / упоряд. Я.А. Жаліло, М.О. Янішевський. – К.: НІСД, 2011. – С. 141-184.
98. Нормативно-правова база у галузі безпеки і оборони України / Центр досліджень армії, конверсії та розброєння. – К., 2012. – 820 с. (Розділи 1, 2, 7).
99. Перепелиця Г. М. Парадигма нової системи європейської безпеки // *International Review*. – 2009. – № 3 – С. 40-52.
100. Пирожков С.І. Концептуальні підходи до формування системи національної безпеки України // *Стратегічна панорама*. – 2003. – № 1.
101. Рыхтик М.И. Эволюция понятия “безопасность”: от “жестких угроз” до “мягких вызовов” // *Современные проблемы мировой политики: Безопасность, конфликты и их анализ/ Под ред. М.М. Лебедевой*. – М.: Аспект-Пресс, 2002. – С. 89–118.
102. Стародуб Т. С. Підходи до визначення «регіональна безпека» // *Стратегічна панорама*. - № 3. – 2006. – с. 54 – 59.
103. Стратегічні пріоритети політики України в Чорноморському регіоні : аналітична доповідь, матер. кругл. столу / М.О. Воротнюк, А.М. Захарченко, І.В. Максименко та ін. ; за ред. А.О. Филипенка ; Регіон. філіал нац. ін-ту стратегічн. досліджень у м. Одесі. – Одеса: Фенікс, 2013. – 168 с.
104. Трансформація національних концепцій безпеки як відповідь на нові глобальні та регіональні виклики і загрози: досвід України та НАТО : зб. міжнар. конф. / упоряди. В.Ю. Цюкало, М.О. Паламарчук, В.О. Семененко; за аг. ред. К.А. Кононенка. – К.: НІСД, 2012. – 80 с.
105. Україна в постбіполярній системі міжнародних відносин : підручник / В.А. Манжола, В.Ю. Константинов, С.В. Андрущенко та ін.; за ред.. Л.В. Губерського. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2008. – 512 с.
106. Україна на шляху до НАТО: через радикальні реформи до набуття членства / За заг. ред. Г.М. Перепелиці. – К.: ВД «Стилос», 2004. – 400 с.
107. Україна-НАТО: сучасний стан відносин та перспективи розвитку / Національний інститут проблем міжнародної безпеки. – К.: ПЦ «Фоліант», 2008. – 352 с.
108. Федуняк С.Г. Європейські виміри безпеки на пострадянському просторі. Формування інтегрованої безпеки Заходу і Нових незалежних держав. – Чернівці: Рута, 2005. – 336 с.
109. Храбан І.А. Система європейської безпеки і напрями воєнно-політичної інтеграції України до її структур: Монографія. – К.: Варта, 2005. – 544 с.
110. ХХІ век: мир между прошлым и будущим. Культура как системообразующий фактор международной и национальной безопасности: Монография / А. А. Кубелиус, О. П. Лановенко, В. А. Пироженко и др. — К. : Совет национальной безопасности и обороны Украины, Нац. институт проблем международной безопасности, Стилос, 2004. — 571 с.
111. Цыганков П.А. Теории международных отношений: учеб. пособие. – М.: Гардарики, 2003. – С. 320-346; С. 407-437.
112. Шелест Г. Україна у міжнародних відносинах: цілі, інструменти, перспективи. Посередницькі ініціативи Києва як інструмент просування національних інтересів // <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/07750.pdf>
113. Шелест Г. Участь України у врегулюванні конфліктів на території країн-членів ГУАМ як фактор забезпечення національної безпеки держави // <http://www.niss.od.ua/p/225.pdf>
114. Buzan B., Woever O. *Regions and Powers. The structure of International Security*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – 564 p.

115. Bynander F. Ukrainian Security Identity and NATO Generated SSR // *The Politics of Security Sector Reform: Challenges and Opportunities for the European Union's Global Role* / [Ed. by M. Ekengren, G. Simons]. – Farnham : Ashgate Publishing, 2011. – P. 155-164.
116. *Contemporary security and strategy* : ed. by C.A. Snyder. – N.Y. : Routledge. – 1999. – 243 p.
117. Jervis R. Realism, neorealism and cooperation / R. Jervis // *European Security*. – 1999. – Vol. 24. – № 1. – P. 42-63.
118. Maksymenko I., M. Vorotnyuk *Conflicts and Security Threats in the Wider Black Sea Region* // “Favorita Papers” of the Diplomatic Academy of Vienna, Special edition 2008 “Black Sea Calling” / [Ed. by M. Sully]. – Vienna : Diplomatic Academy of Vienna, 2008. – P. 72-77.
119. Maksymenko I. *Is Neutrality a Solution for Ukraine’s Security?* // *Ukraine after Euromaidan: Challenges and Hopes* / Viktor Stepanenko and Yaroslav Pylynskyi, Eds. – Bern: Peter Lang, 2014. – 271 p. – С. 115-124.
120. Wæver O. *Politics, Security, Theory* / O. Wæver // *Security Dialogue*. – August-October 2011. – Vol. 42. – No 4-5. – P. 465–480.

Допоміжна

1. Асиметрія міжнародних відносин / [За ред. Г. М. Перепелиці, О. М. Субтельного]. – К. : Видавничий дім «Стилос», 2005. – 555 с.
2. Белов О. Сектор безпеки в Україні: становлення і розвиток системи стратегічного управління / О. Белов, О. Литвиненко // *Альманах урядування в секторі безпеки України* / [Відп. ред. М. Маїгре, Ф. Флурі]. – Женева - Київ : Женевський центр демократичного контролю над збройними силами, 2010. - С. 70-78.
3. Богданович В.Ю. *Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення*. – К., 2003. – 322 с. (Розділи 1 та 2).
4. Бодрук О. Силкові методи кризового реагування (Гуманітарний інтервенціоналізм) / О. Бодрук // *Стратегічна панорама*. – 2005. - № 1. - С. 119-129.
5. Воротнюк М. О. Стан і перспективи військово-технічної співпраці між Україною і Туреччиною // *Стратегічні пріоритети*. – 2009. – № 2 (11). – С. 40–46.
6. Воротнюк М. О. Людська безпека як імператив сучасної епохи: переніс фо-кусу з держави на людину / М. Воротнюк, О. Сушко. – К. : Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, 2010. – 16 с.
7. Зленко А. М. *Дипломатія і політика. Україна у процесі динамічних геополітичних змін*. – Х., 2003. – 559 с.;
8. Зленко А. М. *Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму: Виступи, промови, статті*. – К., 2001. – 370 с.
9. Логунов А. *Региональная и национальная безопасность: Учебное пособие*. – М.: Вузовский учебник, 2009. – С.279-299.
10. Манжола В. Проект будівництва Великої Європи, або міжнародні імперативи зовнішньої політики України // *Зовнішні справи*. – 2009. – № 2. – С. 9.
11. *Міжнародна інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози*. – К.: Центр вільної преси, 2006. – С. 9-27; С. 53-70; С. 332-349; С. 373-383.
12. *Міжнародні організації: навч. посіб.* / За ред. О.С. Кучика. – К.: Знання, 2007. – 749 с.
13. Моцок В. І. *Нова «хвиля демократизації» у Східній Європі і регіональне співробітництво: чому демократії об’єднуються?* // *Історико-політичні проблеми сучасного світу : зб. наук. статей*. – Чернівці: Рута, 2008. – Т. 17-18. – С. 137-143.
14. Ондрейчак Р. *Ведущие европейские державы, их внешняя политика и политика безопасности и влияние на формирование европейской архитектуры безопасности* / Р. Ондрейчак // *Европа*. – 2009. – Т. 9, №2 (31). – С. 69-90.
15. Пашков М., Чалый В. *Оборотная сторона стратегического партнерства*//*Зеркало недели*. – 2000. – 15 апреля.
16. Перепелиця Г.М. *Конфлікти в посткомуністичній Європі: Монографія*. – К.: НІ СД, 2003. – 432 с.
17. Стародуб Т. С. *Вплив змін безпекового середовища у Чорномор’ї на процеси становлення нової системи регіональної безпеки*. – К.: Фонд ім. Фрідріха Еберта. – 16 с.

18. Теория международных отношений на рубеже столетий / Под ред. К. Буса и С. Смита: Пер. с англ. / Общ. ред. П.А. Цыганкова. – М.: Гардарики, 2002. – 525 с.
19. Україна – Туреччина: безпека та співробітництво в Чорноморському регіоні : матеріали міжнар. конф., Київ, 10-11 квітня 2000 р. / Фонд Ф. Еберта; За ред. Андрійка В.І., Перепелиці Г.М. – К., 2000. – 184 с.
20. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / За ред. А.І. Кудряченка. – К.: Фенікс, 2009. – С. 362-379.
21. Федуняк С. Г. Неофункціональні та нормативні підходи у політиці ЄС і НАТО щодо інтеграції України до євроатлантичного простору // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць. – К. : Київський національний університет імені Тараса Шевченка Інститут міжнародних відносин, 2004. – Випуск 45. Частина II (у двох частинах). – С. 76-83.
22. Федуняк С. Г. Феномен «сірої зони» в Європі і на пострадянському просторі після завершення «холодної війни» / С. Г. Федуняк // Стратегічна панорама. – 2004. – № 3. – С. 73-76.
23. Чекаленко Л.Д. Правовий захист кордонів України як проблема національної безпеки (україно-румунський кордон)//Стратегічна панорама. – 2003. - №1. – с. 118-124.
24. Чекаленко-Васильєва Л. Влияние регионализма на формирование внешней политики Украины // <http://pubs.carnegie.ru/CRS/publi/etni-2/chekalenkovas.htm>
25. Шевцов А. І., Земляний М.Г., Дорошевич А. З. Ядерна безпека в Україні та євроінтеграційні процеси// Стратегічна панорама. – 2004. – № 4.
26. Шелест Г. Перспективи залучення України до врегулювання конфліктів на Кавказі // Стратегічні пріоритети. – 2008. – №2.
27. Яворська Г.М. Концептуальні засади боротьби з міжнародним тероризмом: специфіка “європейського бачення” // Стратегічна панорама. – 2004. – № 3.
28. Nye Joseph S. Soft Power, Hard Power and Leadership // https://www.hks.harvard.edu/netgov/files/talks/docs/11_06_06_seminar_Nye_HP_SP_Leadership.pdf
29. Perspectives on World Politics / Ed. by R. Little and M. Smith. – London – New York: Routledge, 2006. – Chapters 1.2, 1.5, 1.6, 1.9, 4.7.
30. Shishelina L. Regionalism as a means of preventing conflicts and tensions among new independent states// Regional Contact. – 1995. – #10. – p. 42-52.
31. Vorotnyuk M. Conflicts in the Black Sea Region: Some Aspects of Theoretical Analysis // Актуальні проблеми міжнародних відносин : зб. наук. праць. – К. : Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Інститут міжнародних відносин, 2006. – Вип. 61. – Ч. 1. – С. 43–46.

Електронні ресурси

1. Военная доктрина Российской Федерации от 30 декабря 2014 г. // <http://www.rg.ru/2014/12/30/doktrina-dok.html>
2. Военна доктрина України від 8 червня 2012 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/648/2004/paran10#n10>;
3. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 7 серпня 2015 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/964-15>
4. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/638-15>
5. Закон України «Про порядок направлення Збройних Сил України до інших держав» від 02.03.2000 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1518-14>
6. Закон України «Про участь України в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» від 23.04.1999 // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/613-14>
7. Законодавча база Верховної Ради України // www.zakon.rada.gov.ua;
8. Концепция внешней политики Российской Федерации от 12 февраля 2013 года [Электронный ресурс]. // Министерство иностранных дел РФ. – Режим доступа: http://www.mid.ru/brp_4.nsf/newsline/6D84DDEDEDBF7DA644257B160051BF7F
9. Пріоритети співробітництва України з НАТО в оборонній сфері у світлі рішень Уельського саміту НАТО // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України //

<http://www.mil.gov.ua/diyalnist/mizhnarodne-spivrobotnicztvo/prioritetispivrobotnicztva-ukraini-z-nato-v-oboronnij-sferi-u-svitli-rishen-uelskogo-samitunato.html>

10. Стратегия национальной безопасности Российской Федерации до 2020 года от 12 мая 2009 года [Электронный ресурс]. // Совет Безопасности РФ. – Режим доступа: <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html>;

11. Стратегія національної безпеки України від 26 травня 2015 р. // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>

12. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом від 27 червня 2014 р. // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011

13. Хартія про особливе партнерство між Україною та Організацією Північно-Атлантичного договору від 9 липня 1997 р. // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_002

14. Хартія Україна-США про стратегічне партнерство від 19 грудня 2008 р. // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/840_140

15. A European security concept for the 21st century. – Brussels: Royal Institute for International Relations (IRRI-КІІВ), 2003. – Режим доступу: <http://www.egmontinstitute.be/paperegm/ep1.U560.pdf>

16. A Secure Europe in a better world. European Security Strategy. Adopted at the European Council meeting in Brussels, December 12, 2003. – Режим доступу: <http://ue.eu.int/solana/docs/031208ESSIEN.pdf>

17. Report of the Implementation of the European Security Strategy: Providing Security in a Changing World // www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/reports/104630.pdf

18. Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation, Lisbon, 2010. // <https://www.nato.int/lisbon2010/strategic-concept-2010-eng.pdf>

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Дайте визначення понять «міжнародна безпека».
2. Регіональна безпека як комплекс заходів держав регіону.
3. Умови формування, основні функції та завдання систем міжнародної безпеки.
4. Основні принципи формування систем міжнародної безпеки.
5. Основні загрози міжнародній безпеці в найважливіших сферах життєдіяльності.
6. Наведіть приклади нових загроз і викликів міжнародній безпеки.
7. Основні суб'єкти систем забезпечення міжнародної безпеки та їх повноваження.
8. Інформаційне забезпечення систем міжнародної безпеки.
9. Основні фактори впливу на системи міжнародної безпеки.
10. Внутрішні та зовнішні проблеми в діяльності систем міжнародної безпеки, шляхи їх вирішення.
11. Позиція України щодо участі в міжнародних і регіональних системах безпеки.
12. Військово-політична та економічна складові систем міжнародної безпеки.
13. Екологічна, енергетична, інформаційна складові систем міжнародної безпеки.
14. Загрози і виклики системам міжнародної безпеки в гуманітарній сфері.
15. Концептуальні підходи щодо забезпечення міжнародної безпеки в період «холодної війни».
16. Концептуальні підходи щодо забезпечення міжнародної безпеки в постбіполярний період.
17. Вплив процесів глобалізації на процес забезпечення міжнародної безпеки в економічній сфері.
18. Організація Об'єднаних Націй, її структура та напрями діяльності.
19. Діяльність ООН щодо правового, мирного вирішення локальних, міжетнічних конфліктів.
20. Міжнародне законодавство в сфері дотримання режиму нерозповсюдження зброї

масового знищення.

21. Політична основа систем міжнародної безпеки.
22. Релігійні проблеми як виклик міжнародній безпеці.
23. Основні напрями демографічної безпеки в регіоні Європи.
24. Основні напрями демографічної безпеки на міжнародній арені.
25. Питання ядерного роззброєння в контексті міжнародної і європейської безпеки.
26. Проаналізуйте договірно-правову базу ядерного роззброєння.
27. Офіційна позиція України щодо ядерного роззброєння.
28. Проблема трансформації НАТО в контексті забезпечення європейської безпеки.
29. Діяльність української дипломатії щодо вдосконалення систем міжнародної безпеки в рамках ОБСЄ та ООН.
30. Проблемні питання оборонної політики країн Європи в контексті забезпечення європейської безпеки.
31. Міжнародні миротворчі операції як один з механізмів забезпечення міжнародної безпеки.
32. Роль ООН та НАТО щодо гарантування миру та безпеки в Європі і світі.
33. Роль ОБСЄ у забезпеченні миру та безпеки в Європі.
34. Роль Ради Європи у забезпеченні безпеки у Європі та Євразії.
35. Процес забезпечення безпеки на Близькому Сході після «арабської весни».
36. Специфіка забезпечення безпеки в регіоні Латинської Америки.
37. Сутність інформаційної безпеки.
38. Проаналізуйте сучасний стан міжнародної правової бази в інформаційній сфері.
39. Економічна криза в Європі як виклик європейській та міжнародній безпеці.
40. Тенденції економічного розвитку на сучасному етапі та їх вплив на стан міжнародної безпеки.
41. Обґрунтуйте необхідність диверсифікації джерел енергоносіїв для економічної безпеки регіону Європи.
42. Охарактеризуйте ідеї «розрядки» в Європі та шляхи їх реалізації.
43. Оцінка рішення Стамбульського саміту 1999 р.
44. Форми міжнародного співробітництва в екологічній сфері.
45. Роль ШОС у забезпеченні безпеки в регіоні Євразії.
46. Порівняйте діяльність ШОС та СНД у забезпеченні безпеки в регіоні Євразії.
47. Проаналізуйте роль АСЕАН у забезпеченні безпеки регіону АТР в економічній сфері.
48. Роль ОЧЕС та ЦЄІ в забезпеченні безпеки Європи.
49. Проаналізуйте механізми забезпечення безпеки в регіоні Північної Америки.
50. Шляхи підвищення екологічної безпеки на міжнародній арені.
51. Роль міжнародних організацій в формуванні системи міжнародної безпеки.
52. «М'яка» безпека в стратегічних концепціях держав та організацій.
53. Інформаційна безпека та політика України.
54. Людська безпека: сутність та забезпечення.
55. Міжнародні програми з підтримки міжнародної безпеки.
56. Регіоналізація безпекової політики України.
57. Загрози та виклики національній безпеці України.
58. Суб'єкти забезпечення національної безпеки та їхні повноваження.
59. Воєнно-політичні аспекти національної безпеки України.
60. Пріоритетні питання діяльності України в ООН: історія та сучасність.
61. Співробітництво Україна – НАТО та ОБСЄ: спільне та відмінне.
62. Енергетичний чинник безпекового співробітництва України.
63. Чорноморський регіон в безпековій політиці України.
64. Безпекові питання у відносинах України з країнами Сходу та Азії.